

hatalmas árnyképei - éppen azok a kötetek, amelyek (nemcsak tudjuk, de idézetei révén minduntalan szembesülni vagyunk kénytelenek vele) Greenaway számára *A vihar*-filmje címszereplőivé váltak. Kútvolgyi Arielje már sokkal határozottabb iróniával szemléli a pszichológiát és az ettől meghatározott emberi viszonyokat, ám az ő bölcsessége óhatatlanul csak „alkalmazott tudás” lehet, mely Prospero szolgálatán keresztül mégiscsak saját szabadságára tör: szelíd humora és erőszakos manipulációi így lesznek alárendelve a főhős szellemének - egészen azután az ő értelmét vesztett szabadulásáig.

Caliban pedig, az egykori „jó vadember” parafrázisa, a Szigeten valaha élt szellemek pajtása és legitim ura - Prospero igájában így lesz fahordóvá és Miranda reménytelen hódolójává, később vágyakozó zsarnokgyilkossá és meghunyászkodó vesztesé, ám Kaszás feledhetetlen alakítása révén a remek torzrajz inkább utal saját szemléletünk torzulásaira, semmint annak a léleknek a sajátosságaira, amelynek titkaihoz nincs kulcsunk, csak erőnk van, és hatalmunk van.

Európa, jól tudjuk, az újkortól kezdődően az efféle szigetekhez így közeledett: erővel és hatalommal. Tengeren és képzeletben

egyaránt. Mint ahogy a Szigetre - a diszkóra - nyíló ajtóban is ott állnak az erőszak emberei, és ahol az elvonási tüneteibe csaknem belerokkanó elő-Miranda, Varga Gabriella ugyanúgy az erőszak - bár némi készpénzért eltűrt erőszak - áldozata lesz, mint a hajléktalan a maga kutyájával. Ebből a hagyományos sivárságból a kilépés ugyanilyen sivár, és csak a vágyódó, hontalan képzelet népesítheti be a Szigetet álomalakjaival és epizódjaival: amíg tart a kábítószer hatása, de nem tovább.

Mert különben mi más a vihar, mint pusztá meteorológia? Aki pedig tart tőle, vegyen magához esernyőt - aligha van szomorúbban önironikus kellék az előadásban, mint Prospero kopott, fekete ernyője, varázspálcaja helyett.

Az esernyő törhetetlen persze, az emblematikusan ismert, várt és döntő pillanat elmarad. A varázslatot nem a melankolikus Prospero döntése töri meg, nem is nagy ívű konklúziói, hanem szervezetének működése: a biológia maga, mert hát a túladagolás nem elviselhető. Ilyen egyszerű ez itt, bizony. Ennek az egyszerűségnek pedig szörnyű ára van, mert tiszta, világos fényében minden ragyogás, a képzeletvilág és költészet varázslata és csillogása szé

pen és feltartóztathatatlanul fakulni kezd. „Olyan szövegből vagyunk, mint álmaink” - mondja Prospero. Ez pedig itt és most ennyi: szerekekkel provokált mámor és a döntő szót kimondó élettan.

Íába jön majd a gyermek a mentőautó nyomán, hiába idézi a halhatatlan sorokat, már tudjuk -- és ebből az előadásból tudjuk -, ő is csak test. Csak biológia. Más nincs.

A vihar pedig megmarad légköri jelenségnek. Milyen sivár is ez.

NAGY ANDRÁS

Shakespeare: A vihar (Vígszínház)

Fordította: Mészöly Dezső. Díslet:

Kentaur. Jelmez: Bartha Andrea. Zene:

Presser Gábor. Mozgás: Király Attila.

Rendezte: Alföldi Róbert.

Szereplők: Borbiczki Ferenc, Hujber Ferenc

f. h., Hegedűs D. Géza, Oberfrank Pál,

Kolovratnik Krisztián f. II., Vallai Péter,

Csőre Gábor, Kaszás Attila, Hajdu István,

Fesztbaum Béla, Gyuriska János f. II.,

Varga Gabriella f. h., Kútvolgyi Erzsébet,

Polyák Lilla f. h., Buza Tímea f. h.

SHAKESPEARE ÉS A DROG

Az elmúlt száz év története a drogos szubkultúrát három nagy hullámban sodorta össze a magaskultúrával: a század elején, a hatvanas években és a kilencvenes évek második felében. Ez utóbbi alkalommal a tudatos recycling-elven működő posztmodern találkozott a kémiával. Az ezredvég közönsége előtt egyszerűben feltárult a klasszikus műkincs gyűjteményében áztatott körképe, és e pszichedelikus tabló egyik főalakjában a néző magát Shakespeare-t vélte felfedezni. Shakespeare szemléletét a tudatmódosító szerek irányából is sokak számára megfejthetővé vált. Ez a „réteg” és a „generáció” határán tébláboló közönség szinte már össze sem kacsint - mert annyira egyértelműnek tartja, amit lát -, ha a színpadon vagy a filmvászonon a drámák felajzott hőseinek kifordult, misztikumba hajló világával szembesül. Egy csepp gondot sem okoz számára, hogy a *Macbeth* negyedik felvonásának barlangjába helyezze magát,

ahol a kimondhatatlanon munkálkodó boszorkányok varázssüstjéből rémületes víziók párolognak elő, és szinte otthonosan érzi magát az olyan hírek között, mint hogy Birnam felől megindult az erdő. Nem jön zavarba, amikor Mercutio pár percre eltéved saját gondolatai között, és ahelyett, hogy eredeti szándéka szerint Romeót próbálná rábeszélni a Capulet-bálra, hosszas, ám gyakorlatilag teljesen összefüggéstelen elméletet állít fel Mab királyné fonák üzelmeiről. Mi több, e néző szilárd alapokat tulajdonít Brabantio atyai aggodalmának, miszerint a velencei mór bájitalok révén csábította el az ifjú Desdemonát, és mély, nosztalgikus megértéssel tekint Zubolyra, aki abban a különös helyzetben találja magát, hogy nyaktól fölfelé számárrá változott, miközben egy tündérrálynővel flörtöl. „Forralt bor kell neked kenderkötélből!” - javasolja Cade a VI. Henrikben, és bizonyos lehet benne, hogy az értő publikum meg is fontol-

ja a tanácsát. Shakespeare tehát ma is aktuális. Hamlet transzcendentális dilemmája a tinédzser-partik mindennapos témájává vált. „Kis életünk álomba van kerítve” - mondja Prospero, és monológját a drogkultúra alapszövegének tekintik, nyilván nem ok nélkül. Mert a zseni, a drogos és az örült sok mindenben hasonlítanak egymásra. Főként abban, hogy sosem tesznek igazi erőfeszítést, hogy létrehozzanak, megfogalmazzanak valamit. Egyszerűen regisztrálnak: lejegyzik azt, ami éppen előttük van. Azután már a pusztá véletlenül múlik, hogy ezt a jelenséget mikor nevezik zseniálisnak, és mikor betegesnek: „Sápadtan, mint az ünge, térd-vacogva, / S oly szájalomra méltó egy alak, / Mintha pokolból futna egyenest / Szörnyűt beszélni...”

LISZKA TAMÁS

Forrás: Drug Reform Coordination Network

Shakespeare-ciklus a Vígszínházban:

A Vígszínház az 1999/2000. évadban a hagyományos bérleteken kívül Shakespeare-bérletet hirdet

Ahogy tetszik

A vihar

Vízkereszt, vagy amit akartok

Sok hűhó semmiért

A bérlet ára: 1600–2700 Ft

További információt a Vígszínház szervezési osztálya ad: 1136 Budapest, Pannónia u. 8. Tel.: 329-3921, 329-3920